

8. Офіційний сайт Головного управління статистики в Хмельницькій області.
<http://statbrd.ic.km.ua/ukr/index.htm>.

Надійшла 14.03.2010

УДК 330.322:332.021

К. Л. МАРКЕВИЧ, А. В. СТАВИЦЬКА
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У статті розглянуто особливості інвестиційної політики України протягом років незалежності, оцінено сучасний стан інвестиційної діяльності країни. Запропонована єдина стратегія ведення інвестиційної політики.

The article focuses on the peculiarities of Ukraine investment policy within the period of its independence, as well as on the evaluation of the present condition of the country investment activities. Single strategy of conducting investment policy has been offered.

Ключові слова: іноземні інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна політика, регіональна політика, Україна.

Вступ. У період світової фінансової кризи, перед Україною постала вкрай складна задача – визначення стратегії розвитку і побудови інвестиційної політики, здатної забезпечити фінансування модернізації і нарощування виробничих потужностей. Існує цілий ряд факторів, які впливають на ухвалення рішень про інвестування – політичні, соціально-економічні, екологічні, збереження навколишнього середовища, ефективність виробництва, можливість виходу вітчизняної продукції на зовнішній ринок, раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, розвиток науково-технічного прогресу та ін. [18, р.70]. Відомо, що вищезазначені фактори є складовими сталого розвитку країни. Звідси – сталий розвиток України неможливий без якісного впровадження та використання капіталу.

Актуальність даної проблеми обумовлена як активізацією взаємовідносин у сфері інвестування України та інших країн світу, так і теоретичними дослідженнями в області інвестиційної політики.

Дослідженню формування даного питання присвятили свої праці такі українські дослідники, як Т.В. Майорова [6], А.А. Пересада [7], Ю.В. Макогон [12] та ін. Автори приділяють значну увагу розвитку міжнародної інвестиційної діяльності України, розглядають проблеми залучення інвестицій до нашої держави та шляхи їх вирішення.

Однак, незначна увага приділяється розробці стратегій інвестиційної політики на сучасному етапі, а також дослідженню впровадження та реалізації даної політики на різних рівнях (національному, регіональному та на рівні окремих суб'єктів господарювання).

Постановка завдання. Метою даної роботи є оцінка залучення прямих іноземних інвестицій в Україну, розгляд реалізації інвестиційної політики, розробка єдиної стратегії впровадження інвестиційної політики України на різних рівнях сучасного етапу соціально-економічного розвитку держави.

Результати. Обґрунтована інвестиційна політика держави відіграє вирішальну роль у забезпеченні виходу економіки з кризового стану та становлення її стабільного розвитку. Вона визначає реальні напрямки, джерела і структуру інвестицій, здійснення раціональних і ефективних відтворювальних процесів виконання загальнодержавних, регіональних і місцевих соціально-економічних програм. Одночасно створює сприятливий інвестиційний клімат з метою більш широкого залучення, поряд з внутрішніми, іноземних інвесторів на взаємовигідних підставах. Відомо, що у розвинених країнах світу інвестиційна політика є основною задачею всіх схвалюваних рішень на макрорівні – об'єм інвестицій розглядається як найважливіший критерій стійкого розвитку національної економіки, а динаміка інвестиційних вкладень як чинник, що впливає в майбутньому на обсяг національного виробництва, рівень зайнятості і споживання населення.

Процеси економічного зростання у світовій практиці завжди визначалися розмірами і структурою інвестицій та темпами їх освоєння. Фізична та моральна застарілість виробничих фондів в усіх галузях економіки ставить Україну перед об'єктивною необхідністю активізації інвестиційної діяльності шляхом утвердження інвестиційної моделі розвитку економіки.

Зазначимо, що в умовах значного дефіциту внутрішніх фінансових ресурсів який спостерігається в Україні, важливе місце у відновленні інвестиційного процесу відводять залученню прямих іноземних інвестицій, які є однією з умов здійснення структурної перебудови національної економіки, забезпечення технічного прогресу, збільшення показників господарської діяльності підприємства [9, с.56]. У свою чергу, іноземний капітал забезпечує ефективну інтеграцію національної економіки у світову завдяки виробничій і науково-технічній кооперації, є джерелом капіталовкладень у формі сучасних засобів виробництва, збільшує продуктивність праці, підвищує рівень добробуту й соціальної захищеності населення країни, залучає вітчизняних підприємців до використання передового досвіду, сприяє розширенню інновацій, підвищує рівень політичної довіри до країни, надає можливість розвитку нормативно-правового поля відповідно до

європейських та світових стандартів. Позитивні моменти спостерігаються також у культурній, екологічній та комунікаційній сферах.

За роки незалежності Україна зробила суттєві кроки щодо покращення інвестиційного клімату та пережила велику кон'юнктуру інвестиційного процесу. Сьогодні в Україні створена законодавча база у сфері регулювання інвестиційної діяльності, яка поступово вдосконалювалася з метою досягнення більших надходжень іноземних інвестицій і підвищення ефективності їх використання.

Загалом, правова система України складається з більше ніж 100 законів, що регулюють інвестиційну діяльність. Серед них слід виділити Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10 вересня 1991 р., Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р., Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. [1]. Зазначимо, що останній відмінив дію Закону України «Про іноземні інвестиції» від 13 березня 1992 р., Декрет Кабінету Міністрів України «Про режим іноземного інвестування» від 20 травня 1993 р. та Закон України «Про Державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україні» від 17 грудня 1993 р., однак були збережені у повному обсязі державні гарантії захисту іноземних інвестицій, що надавалися іноземним інвесторам на території України у відповідності з вищезазначеними законодавчими актами. Зокрема, іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації; в разі припинення інвестиційної діяльності іноземному інвестору гарантується повернення його інвестиції в натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів з цих інвестицій у грошовій чи товарній формі; держава гарантує безперешкодний і негайний переказ за кордон прибутків та інших коштів в іноземній валюті, одержаних на законних підставах внаслідок здійснення іноземних інвестицій [1].

В Законі України «Про режим іноземного інвестування» для іноземних інвесторів в Україні встановлено національний режим, тобто надані рівні умови діяльності із вітчизняними інвесторами, однак зазначено, що може бути встановлений спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях спеціальних економічних зон [1]. Відомо, що створення таких зон є одним із елементів інвестиційної політики, що надає можливість на основі збільшення надходжень інвестицій, у тому числі іноземних, до окремих регіонів України сприяти прискоренню соціально-економічному розвитку цих територій, поліпшенню використання природно-ресурсного потенціалу, залученню і впровадженню нових технологій тощо.

Важливим правовим документом, що регулює відносини між суб'єктами інвестиційної діяльності, є Вашингтонська Конвенція 1965 р. «Про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами», яка була підписана Україною 3 квітня 1998 р., а ратифікована Верховною Радою України 16 березня 2000 р. [3].

Слід зазначити, що за останній час Президентом України та Кабінетом Міністрів України було вжито цілу низку ефективних заходів щодо активізації інвестиційної діяльності в Україні. Так, Кабінетом Міністрів України були прийняті: Постанова «Про утворення Ради розвитку регіонів» від 29 листопада 2006 р., Постанова «Про утворення Ради інвесторів при Кабінеті Міністрів України» від 24 січня 2007 р. [4], Програма «Інвестиційний імідж України на 2002-2010 рр.» від 17 серпня 2002 р. [5].

Поза увагою не можливо залишити Указ Президента України від 7 липня 2003 р. «Про додаткові заходи щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України», який передбачав підготовку проекту Закону України «Про державну підтримку та стимулювання інвестиційної діяльності в Україні» [2]. Одним з важливих здобутків за останні роки стало створення Державного агентства України з інвестицій та інновацій згідно Указу Президента України від 30 грудня 2005 р. Сьогодні, це є спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності України.

Однак, незважаючи на створену законодавчу базу, інституційну інфраструктуру та привабливість економічного потенціалу України, надходження іноземних інвестицій залишаються незначними. За підрахунками Державного агентства з інвестицій та інновацій, Україна потребує сьогодні близько 100 млрд. дол. США іноземних інвестицій для своєї економіки, у той час, як на період 01.07.2009 р. отримала лише 37 965,7 млрд. дол. США [18]. Динаміку приросту прямих іноземних інвестицій в економіку України відображено у табл. 1.

Дані табл. 1 свідчать, що на початок I півріччя 2008 р. спостерігалася позитивна тенденція припливу іноземного капіталу, однак протягом II півріччя 2008 р. відбувся значний відтік капіталу в країни світу на суму 727,5 млн. дол. США [18]. Причиною цьому стала світова фінансова криза, яка стримала більшість іноземних інвесторів вкладати свої заощадження в українську економіку.

Зазначимо, що прямі іноземні інвестиції в економіку України залучаються зі 156 країн світу [12]. Так, найбільші обсяги станом на 01.07.2009 р. внесено нерезидентами з таких країн, як Кіпр – 8063,7 млн. дол. США (21,2%), Німеччина – 6530,9 млн. дол. США (17,2%), Нідерланди – 3717,1 млн. дол. США (9,8%), Австрія – 2490 млн. дол. США (6,6%), Сполучене Королівство – 2330 млн. дол. США (6,1%), Франція – 1573,2 млн. дол. США (4,1%), Швеція – 1259,1 млн. дол. США (3,3%), Сполучені штати Америки – 1369,2 млн. дол. США (3,6%) та Російська Федерація – 2125,1 млн. дол. США (5,6%) [18]. Так, найбільший сегмент (75%) у іноземному інвестуванні українського ринку займають країни Європейського Співтовариства, Сполучені штати Америки та Російська Федерація. Також одним з недоліків інвестиційної діяльності

України є те, що на одного мешканця припадає у середньому 750-800 дол. США залучених інвестицій, що значно нижче показників країн Європейського Союзу та країн СНД. Так, обсяги прямих іноземних інвестицій на душу населення у Чехії становлять – 5280 дол. США, Угорщині – 4809 дол. США, Польщі – 2805 дол. США, Словенії – 2678 дол. США, Казахстані – 4735 дол. США [19].

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції в економіці України станом на 2005-2009 рр., млн. дол. США [18]

Країна/Рік	01.01.05	01.01.06	01.01.07	01.01.08	01.07.08	01.01.09	01.07.09
Австрія	361,1	1439,5	1600,8	2067,4	2411,1	2445,6	2490
Бельгія	42,6	35,2	35,8	39,1	44	43,4	44
Болгарія				17,6	23,5	20,1	20,4
Греція	16,4	19,3	71,9	151,6	236,2	310	321,7
Данія	106	130,4	140,2	155,8	175,8	176,9	184,5
Естонія	26,2	28,5	52,8	70	109,8	108,3	116,6
Ірландія	46,2	45,9	72,2	117,1	133,3	133,6	145,7
Іспанія	40,1	42,5	47,8	63,4	72,3	58,2	62,3
Італія	103,1	117,4	132,8	150,4	980,6	914,3	919,7
Кіпр	1101,4	1635,9	3011,7	5946,4	8306,2	7682,9	8063,7
Латвія	36,9	41,5	68	74,4	66,2	64	86,9
Литва	28,4	42,3	45	73,9	81	84,6	88,4
Люксембург	58,1	77,8	91,9	210,7	127,1	214,6	226,9
Мальта	8,6	8,8	12,4	31	36,4	38,5	41,8
Нідерланди	637,2	919,5	1493	2508,8	3127,1	3180,8	3717,1
Німеччина	653,7	5503,7	5620,7	5918,3	6757,2	6393,8	6530,9
Польща	194,7	225,5	366	672,1	730,5	694,7	851,8
Португалія	2,3	5,1	7,8	7,9	8,3	6	6,3
Румунія				12	16,3	17,4	19
Словаччина	93,3	93,8	96,9	102,9	106,4	106,4	106,7
Словенія	3,4	3,5	2,6	7,5	27,7	26	26,6
Сполучене Королівство	955,4	1174,8	1557,2	1975,5	2248,6	2273,5	2330
Угорщина	177,3	191	364,5	411,2	557,1	595,5	615,6
Фінляндія	7,7	9,2	13,8	17,7	21,4	16,9	54,6
Франція	79	87,9	826,9	1044,8	1178	1226,1	1573,2
Чехія	46,9	46,8	53,8	78,2	80,8	80,3	79
Швеція	120,3	134,1	137,1	986,7	1247,6	1263	1259,1
Сполучені штати Америки	1153,7	1374,1	1418	1462,2	1455,7	1471,5	1369,2
Російська Федерація	457,5	799,7	980,8	1436,8	2106,3	1851,6	2125,1
Швейцарія	411,3	445,9	504,9	670,5	667,2	715,6	787,7
Інші країни	1385,1	1685,6	2358,3	3054,5	3401,2	3566,5	3701,2
Всього	8353,9	16375,2	21186	29489,4	36450,9	35723,4	37965,7

Аналізуючи інвестиційну діяльність України, серйозну проблему для неї складають не тільки малі обсяги інвестицій, але й їх галузева та регіональна структура. Так залучення значних іноземних капіталовкладень у конкретну галузь у регіоні пов'язане з впровадженням довгострокового інвестиційного проекту, а також з географічним розташуванням регіону. Динаміку притоку прямих іноземних інвестицій до регіонів України (2001-2009 рр.) відображено у табл. 2.

Аналізуючи наведені дані, зазначимо, що іноземні інвестори охоче вкладають кошти у промислові регіони, оскільки більшість їх «цікавить» харчова і хімічна промисловість, будівництво, транспорт, металообробка. Однак з табл. 2 видно, що протягом 2008 р. приток іноземних інвестицій зменшився в усі регіони країни, а з таких областей, як Дніпропетровська, Сумська, АР Крим та м. Севастополь відбувся відток капіталу, що склав майже 500 млн. дол. США.

Головною з причин прорахунків у залученні іноземних інвестицій є недостатньо відпрацьована системна політика у формуванні інвестиційного іміджу країни, а також перешкоди, які стоять на шляху створення позитивного інвестиційного іміджу України. До них віднесемо посадову корупцію, залишки системи командної економіки, стан телекомунікаційних мереж, організовану злочинність, низьку продуктивність праці, відсутність розвиненої збутової мережі, незадовільне екологічне законодавство та ін. [15, с.159]. У зв'язку з цим постає потреба розробки єдиної стратегії інвестиційної політики на трьох рівнях (національному, регіональному та на рівні окремих суб'єктів господарювання), яка б розв'язала низьку проблемних питань економічної, політичної, соціальної, екологічної та культурної сфер.

Розглядаючи інвестиційну діяльність окремих підприємств, відмітимо, що їх механізм фінансового забезпечення ґрунтується на визначенні пріоритетів інвестиційного розвитку в рамках загальноекономічних завдань. Успіх від залучення та правильного використання інвестиційних ресурсів, залежить від наявності організаційних передумов, що сприяють реалізації інвестиційної політики підприємства. Серед першочергових завдань виділимо [11, с. 38], [7, с.245], [17, р.70]:

Таблиця 2

Динаміка прямих іноземних інвестицій в регіони України на період 2001-2009 рр. (станом на початок року) [14, с.66]

Рік	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Україна	3875	4555,3	5471,8	6794,4	9047	16890	21607,3	29542,7	35723,4
АР Крим	229,77	225,67	293,78	361,89	430	460,3	577	726,2	637,6
Вінницька	-	-	16,8	23,51	52,6	79,1	108,3	152,6	161,3
Волинська	-	11,4	32,9	55,25	78,7	113,4	272,4	392,4	388,7
Дніпропетровська	456,4	590,3	924,02	1258,01	1592	1745	2361,3	2934,3	2667,3
Донецька	227,9	250,6	252,6	321,9	476,5	614,4	905,9	1355,2	1508,8
Житомирська	-	-	28,4	45,8	60,8	90	122,9	173,6	181,3
Закарпатська	97,4	130,7	164,1	197,5	230,9	261,3	295	345,3	355,8
Запорізька	127	199,9	230,7	332,3	433,9	548,5	606,5	761,4	835,6
Івано-Франківська	-	5,9	13,2	55,1	86,5	136,6	183,5	385,2	480,8
Київська	28	56,8	155,9	208,1	427,1	642	871,4	1083,6	1301,2
Кіровоградська	-	7	21,8	33,4	45,2	51,1	52,3	55,3	63
Луганська	129,3	152	197,4	220,1	242,8	268,7	284,3	309,1	336,1
Львівська	14	67	134,9	219,1	358,6	426,9	515	771,5	930,7
Миколаївська	14,7	20,1	22,3	67	102	123,7	113	136,8	151,8
Одеська	188,9	208,1	231,9	322,4	485	599,4	718,7	880,8	991,5
Полтавська	130,2	134,5	112,6	179,5	237,6	279	315,8	367,9	511,5
Рівненська	-	-	-	33,9	54,6	77,3	112,6	233,1	272,1
Сумська	34,9	46,9	67,9	121,3	186,4	165,4	156,7	180,5	159,1
Тернопільська	-	-	-	27,04	34,9	39,3	45	51	58,7
Харківська	177,5	189,5	228,1	258,9	392,8	485,6	983,6	1278,7	1599,4
Херсонська	-	-	-	34,5	87,1	91,3	109,7	156,2	171,4
Хмельницька	-	-	15,9	41,9	63,4	77,2	92,2	129	137,3
Черкаська	32,8	33,8	39,2	52	84	99,1	116,3	175	177,2
Чернівецька	-	-	-	-	-	28,4	36,8	51,2	60,1
Чернігівська	45,9	47,9	50,4	54,1	75,4	98,1	81,5	86,6	94,4
м. Київ	1898,53	2132,03	2197,8	2203	2640,3	3929,7	5881,9	9681,7	13321,5
м. Севастополь	42,5	45,2	49,2	66,9	87,6	92,73	126,3	147,2	141,8

- сертифікацію, інвентаризацію та формування конкурентного середовища між учасниками інвестиційної діяльності, що необхідно як для підтримки контактів з учасниками інвестиційного процесу, так і для захисту всієї інвестиційної сфери від недобросовісного партнерства (підготовка недостовірних інвестиційних пропозицій, надання фіктивних гарантій, не ліцензована діяльність фінансових інститутів);

- уніфікацію правил і процедур інвестиційного процесу в регіоні, коли вибір залежатиме від того, яка з галузей економіки приносить більший прибуток;

- підготовку професійних кадрів у сфері інвестиційної діяльності: проведення семінарів, перепідготовка керівників;

- методичну та інформаційну допомогу в підготовці інвестиційних проектів, яка може здійснюватися дослідницькими інститутами і консалтинговими компаніями;

- презентацію інвестиційних проектів, на яких учасники інвестиційної діяльності мають можливість встановити необхідні контакти;

- встановлення підтримки на всіх рівнях державного управління. Відповідно до пріоритетів інвестиційної політики, підтримка повинна включати умови для формування і розвитку конкурентної інвестиційної інфраструктури з організації, забезпечення та підтримки інвестиційного процесу;

- контроль за ходом інвестиційного процесу на підприємствах.

Досліджуючи інвестиційну політику на регіональному рівні, відзначимо, що вона повинна ґрунтуватися на узгодженості інтересів усіх учасників інвестиційної діяльності на території регіону і враховувати ті завдання, які повинні виконуватися на рівні окремих суб'єктів господарювання. Так вона сприятиме надходженню інвестиційних ресурсів з-за кордону, головними напрямками якої стануть:

1. забезпечення іноземними інвестиціями пріоритетних галузей економіки;
2. формування регіональної інвестиційної та фінансової інфраструктури, страхових, аудиторських фірм, іпотечних та інвестиційних банків;
3. формування та розвиток інноваційної інфраструктури, пристосованої до ринкового середовища;
4. реструктуризація та санація неефективних виробництв, продовження та удосконалення процесів приватизації;

5. використання кредитних ліній та залучення кредитів, грантів міжнародних фінансових організацій; використання інвестиційних програм для малого та середнього бізнесу [10, с. 158].

У свою чергу інвестиційна політика регіону має бути взаємопов'язаною з ефективною стратегією розвитку, яка повинна спиратися на органічне поєднання іноземного капіталу з національними ресурсами, обґрунтування вибору сфер інвестування, щорічної оцінки обсягу іноземних інвестицій, визначення потенційної місткості ринкового середовища для приймаючої сторони. А реалізація інвестиційної політики на регіональному рівні повинна проходити насамперед шляхом розробки та виконання інвестиційних проектів, згрупованих у систему інвестиційних програм, які формуються на основі розробки пріоритету соціально-економічного розвитку регіону за рахунок можливості формування фінансової бази реалізації інвестиційних проектів [16, с. 56]. Серед прикладів таких інвестиційних програм можна відмітити «Програму залучення інвестицій та поліпшення інвестиційного клімату в Київській області на 2007-2009 рр.», «Програму розвитку малого підприємництва у Львівській області на 2009-2010 рр.», «Програму по залученню іноземних інвестицій Дніпропетровської області на 2004-2010 рр.», які забезпечують підвищення інвестиційної привабливості цих областей.

Щодо питання державної політики України у сфері інвестицій на національному рівні, то вона повинна ґрунтуватися на засадах лібералізації інвестиційних процесів, а саме прозорості режиму регулювання інвестиційною діяльністю. Для удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності України на національному рівні можна запропонувати [6, с. 176], [8, с. 14-16], [13, с. 125]

- проведення гнучкої, заздалегідь обумовленої податкової, амортизаційної, митної, цінової, кредитної політики та підвищити вплив держави на промислову політику;
- сприяння розвитку національних та транснаціональних корпорацій, спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів, що полегшить рух капіталів в економіці та забезпечить довгострокове інвестування коштів;
- врахування економіко-географічних особливостей регіонів та особливостей функціонування інвестиційних механізмів;
- створення системи пільгового оподаткування для банків, що здійснюють інвестиційне кредитування тих проектів, які держава визнала пріоритетними;
- посилення контролю діяльності інвестиційних фондів державними інститутами, які відповідають за інвестиційний клімат країни;
- створення інформаційної та допоміжної бази іноземним інвесторам: інформування іноземних інвесторів щодо політичної та економічної ситуації в країні, впровадження системи страхування, створення гарантій під час націоналізації або примусового вилучення інвестицій, використання компенсацій та відшкодувань збитків іноземним інвесторам, включаючи втрачений прибуток та моральну шкоду;
- створення правової системи гарантій: встановлення спеціального режиму іноземного інвестування у регіонах пріоритетного розвитку, надання гарантій на випадок припинення інвестиційної діяльності, надання гарантій від примусових вилучень та незаконних дій державних органів та урядових осіб.
- удосконалення нормативної бази і поновлення Закону України «Про створення Комісії із сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвесторами та органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування», який би полегшив процедуру регулювання інвестиційних спорів

IV. Висновки. Іноземні інвестиції здійснюють значний вплив на розвиток економіки України. Вони, особливо сьогодні, необхідні для усіх сфер економіки країни, так як їх активізація прискорить процес виходу з кризи, знизить наростаюче соціальне напруження в суспільстві. При досягненні макроекономічної стабільності, активізації міжнародного економічного співробітництва можливо очікувати підвищення припливу іноземного капіталу в розвиток кожного з секторів економіки країни.

Сьогодні необхідно проводити заходи щодо зниження впливу негативних чинників на інвестиційний клімат в Україні, серед них – досягнення згоди між різними соціальними групами та політичними партіями щодо вирішення загальнонаціональної проблеми виходу країни з економічної кризи, боротьба зі злочинністю, створення механізму надання податкових пільг банкам, іноземним інвесторам на довгострокові інвестиційні проекти, створення прозорих умов для іноземних інвесторів, які б забезпечили відповідні гарантії, завдяки яким інвестори змогли бути впевнені у кожному кроці.

Впровадження ефективної інвестиційної політики на різних рівнях значною мірою збільшить економічний потенціал країни та сприятиме реалізації реформуванню економіки в цілому.

Література

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. №93/96-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Указ Президента України від 7 липня 2003 р. №580/2003 «Про додаткові заходи щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Вашингтонська Конвенція від 18 березня 1965 р. (Ратифіковано Законом №1547-III (1547-14) від 16.03.2000) «Про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами».

[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

4. Постанова «Про утворення Ради інвесторів при Кабінеті Міністрів України» від 24 січня 2007 р. №37. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

5. Програма «Інвестиційний імідж України на 2002-2010 рр.» від 17 серпня 2002 р. №1801 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

6. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посіб. – К., 2003 – 376 с.

7. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні: Навч. посіб. – К., 1998. – 392 с.

8. Харрод Р. Ф. К теории экономической динамики. Новые выводы экономической теории и их применение к экономической политике. - М. : ЦЭМИ, 2008. - 210 с.

9. Вайцеховська, В.В. Іноземне інвестування в умовах інтеграції України у світову економіку / В.В. Вайцеховська // Актуальні проблеми економіки. – 2006. - № 8 (62). – С. 55-60.

10. Дуфенюк, О.М. Визначення економічної сутності інвестицій та міжнародної інвестиційної діяльності в умовах розвитку ринкових відносин / О.М. Дуфенюк, Б.М. Вишивана // Науковий вісник Українського державного лісотехнічного університету. Зб. наук.-техн.праць. – Львів: Каменяр, 2007. Вип. 17.2. – С.158-160.

11. Затоноцька, Т.Г. Стратегія нарощування інвестиційного потенціалу національної економіки / Т.Г. Затоноцька, В.Л. Осецький // Фінанси України. – 2006. - №7. – С. 38-49.

12. Макогон, Ю.В. Зовнішньоекономічні зв'язки України та залучення інвестицій / Ю.В. Макогон // Стратегічні пріоритети. – К., 2008. - № 3(8). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/>

13. Маркевич, К.Л. Досвід країн ЄС у сфері іноземного інвестування – крок України до європейської інтеграції / К.Л. Маркевич // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2009. - №4. – С. 121-126.

14. Маркевич, К.Л. Оцінка інвестиційної привабливості регіонів України / К.Л. Маркевич // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Інвестиційні пріоритети епохи глобалізації: вплив на національну економіку та окремих бізнес»: Збірник наукових праць. – Том 1. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2009. – С. 65-67.

15. Сословська І.В. Система фінансування інвестиційних проектів і програм / І.В. Сословська // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Випуск 251: В 6 т. – Т. III. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. – С. 803-809.

16. Штиря О.І. Інвестиційне середовище в Україні: здобутки та перешкоди / О.І. Штиря // Вісник ДДФЕІ. – Дніпропетровськ, ПДАБА. – 2004. – №2. – С. 55-63.

17. Solow R. M. A Contribution to the Theory of Economic Growth // Quarterly Journal of Economics. - 1956. – p. 70.

18. Прямі іноземні інвестиції в Україну за 2000-2009 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

19. International Financial Statistics. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.imfstatistics.org/

Надійшла 14.03.2010

УДК 330

І. В. ФОРКУН, К. П. ХИТРА
Хмельницький національний університет

ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В ПЕРІОД ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Розглянуто особливості формування державного боргу та запропоновані шляхи удосконалення управління державним боргом в Україні в період фінансово-економічної кризи.

Considered peculiarities of state debt formation and proposed the ways of improving the management of public debt in Ukraine during the financial and economic crisis.

Ключові слова: державний борг, фінансово-економічна криза.

Вступ. Пріоритетними завданнями української держави є забезпечення сталого економічного розвитку, підвищення якості життя населення та здобуття гідного місця України у світовому просторі.

В умовах ринкової економіки важливою складовою державних фінансів є державний борг. В перехідній економіці України державний борг все більше набуває характеру не лише фінансової, але і соціально-політичної проблеми, прямо пов'язаної з проблемою економічної безпеки країни.

Боргова політика нашої держави на сучасному етапі характеризується відсутністю систематизованості, плановості, а процес регулювання державного боргу – суперечливістю, неефективною дією різних елементів його несформованого механізму. Тому актуальним стає формування теоретичних основ механізму регулювання державного боргу. Від характеру врегулювання боргової проблеми в значній мірі залежить бюджетна дієздатність держави, стабільність її національної валюти, а відтак фінансова